

potest. Liber ergo testeris, antequam servus efficiaris. Sufficit tibi quod dictum est de testamentis. De filiis audi. Mortuo patre, quærunt divisionem, si nobiles sunt; melior est sæpe eorum aspersio per mundum, quam hæreditatis divisio. Si laboratores sunt, faciant quod volunt; si mercatores, tutior est divisio quam communio, ne unius infortunium aliis imputetur. Mater autem forsitan remaritari quærat; stulte agit; sed ut peccata sua deploret, utinam ipsa senex accipiat juvenem, nam non ipsam, sed sua quæsivit; quibus habitis, bibet cum eo doloris calicem quem optavit, ad quod eam perducatur meta suæ vitæ damnabilis senectutis, Amen.

Deo gratias.

(*Litteras matronæ cujusdam vide infra inter epistolas diversorum ad S. Bernardum, sub num. 477.*)

EPISTOLA CDLVII.

AD UNIVERSOS FIDELES.

De expeditione in terram sanctam. Festum SS. Petri et Pauli quo apud Magdeburgum conveniant, designat.

(Anno 1147.)

[BOCZEK, *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae*. Olomucii 1836, 4°, t. I, p. 253, ex codice ms. Olomucensi sæc. XIV signato CXXVI.]

367¹¹ Dominis et Patribus reverendis archiepiscopis cæterisque episcopis et principibus et universis fidelibus Dei, BERNARDUS, Claræ-Vallensis vocatus abbas, spiritum fortitudinis et salutis.

Non dubito quin auditum sit in terra vestra, eî celebri sermone vulgatum, quomodo suscitaverit spiritum regum Deus et principum ad faciendam vindictam in nationibus et exstirpandas de terra Christiani nominis... Magnum bonum magna divinæ miserationis ubertas! Verumtamen videt hoc malignus et invidet more suo; frendet dentibus et tabescit; multos amittit ex his quos variis criminibus et sceleribus obligatos tenebat: perditissimi quique convertuntur declinantes a malo, parati facere bonum. Sed aliud damnum veretur longe amplius de conversione gentium, cum audivit plenitudinem eorum introituram, et omnem quoque Israel fore salvandum. Hoc ei nunc tempus imminere videtur, et tota fraude satagit versuta malitia, quemadmodum obviet tanto bono. Suscitavit proinde semen nequam filios sceleratos paganos, quos, ut pace vestra dixerim, nimis diu sustinuit Christianorum fortitudo, perniciose insidiantes dissimulans, calcaneo suo nec conterens capita venenata Sed, quia dicit Scriptura: *Ante ruinam exaltabitur cor*, fiet ergo, Deo volente, ut eorum superbia citius humilietur, et non propter hoc impediatur via Hierosolymitana; quia enim verbum hoc crucis parvitati nostræ Dominus evangelizandum commisit, consilio domini regis et episcoporum et principum, qui convenerant Frankonovort, cœnantiam armari Christianorum robur adversus illos, et ad delendas penitus, aut certe convertendas nationes illas signum salutare suscipere, eandem eis promittentes indulgentiam peccatorum,

quam et his qui versus Hierosolymam sunt profecti. Et multi quidem signati sunt ipso loco, cæteros autem ad opus simul provocavimus, ut qui ex Christianis necdum signati sunt ad viam Hierosolymam, noverint eandem sese indulgentiam hæc adepturos expeditione, si tamen præstiterint in ea pro consilio episcoporum et principum. Illud enim omnimodis interdiximus, ne qua ratione ineant fœdus cum eis, neque pro pecunia, neque pro tributo, donec, auxiliante Deo, aut ritus ipse, aut natio deleatur. Vobis sane loquimur archiepiscopis et episcopis vestris, opponite omnino, ut maximam super his geratis sollicitudinem, et quantumeunque potestis, studium adhibeatis et diligentiam, ut viriliter fiat; et secundum Deum ministri Christi estis, et ideo fiducialius a vobis exigitur, ut negotio ejus, quod ad vos spectat, invigiletis. Nos quoque plurimum id rogamus et obsecramus in Domino. Erit autem hujus exercitus, et in vestibus, et in armis, et faleris cæterisque omnibus eadem quæ et alterius exercitus observatio, quippe quos eadem retributio munit. Placuit autem omnibus in Frankonovort congregatis, quatenus exemplar istarum litterarum ubique portaretur, et episcopi atque presbyteri populo Dei annuntiarent, et eos contra hostes crucis Christi, qui sunt ultra albi (*sic*), signo sanctæ crucis consignarent et armarent; qui nimirum omnes in festo apostolorum Petri et Pauli apud Magdeburg convenire debent.

EPISTOLA CDLVIII.

AD WLADISLAUM DUCEM, MAGNATES ET POPULUM BOHEMIE.

Omnes ad expeditionem Hierosolymitanam invitat, idemque negotium episcopo Moraviensi commendat.

(Anno 1147.)

[BOCZEK, *ubi supra* p. 255, ex eodem codice.]

Duci WLADISLAO cæterisque nobilibus et universo populo Bohemiæ, BERNARDUS Claræ-Vallensis abbas vocatus, salutem in Christo.

Est mihi sermo ad vos de negotio Christi, in quo est etiam salus vera. Quod loquor, ut indignitatem personæ scribentis excuset apud vos auctoritas Domini; excuset consideratio utilitatis vestræ; excuset, quæ in nobis est intentio charitatis. Medicus quidem sum, sed non modice cupio omnes vos in visceribus Jesu Christi. Hic zelus urget ut scribam quod libentius viva voce cordibus vestris inscribere laborarem, si, ut voluntas non deest, suppeteret et facultas. Sed spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Obtemperare non potest corruptibile corpus animæ desiderio, nec spiritus velocitatem moles terrena valet comitare; sed quod hinc queremur, abest a vobis portio nostri; sed quæ utilior est, cor nostrum, usque ad vos dilatatum est, etsi corpus onerosum terrarum interapedo detineat. Audiat ergo universitas vestra verbum bonum, audiat verbum salutis, et oblatam indulgentiæ copiam devotis quibusdam animæ brachiis amplectatur. Neque

enim simile est tempus istud cæteris, quæ hucusque præteriere, temporibus; nova venit e cælo divinæ miserationis ubertas; beati quos superstites invenit annus placabilis Domino, annus remissionis, annus utique jubileus! Dico vobis, non fecit Dominus taliter omni retro generationi, nec iam copiosum in patres nostros gratiæ munus effudit. Videte quo artificio utitur ad salvandum vos; considerate pietatis abyssum, et obstupescite, peccatores: necessitatem se habere facit, aut facit, aut simulat, dum vestris necessitatibus subvenire de cælo venit; consilium hoc nec ab homine est, sed a corde pietatis divinæ processit. Commota est et contremuit terra, quia Dominus fecit perdere terram suam. *Suam*, inquam, [*suppl.* in qua] visus est et annis plus quam xxx homo inter homines conversatus. *Suam*, quam honoravit nativitate sua, illustravit miraculis, dedicavit sanguine, sepultura ditavit. *Suam*, in qua vox turturis audita est, cum Virginis Filius castitatis studium commendaret. *Suam*, in qua primi apparuerunt flores resurrectionis. Hanc repromissionis terram cœperunt occupare maligni, et nisi fuerit qui resistat, ad ipsam inhiant nostræ religionis sacrarium, lectumque ipsum maculare conantur, in quo propter nos obdormivit vita nostra in morte, et profanare loca sanctorum, loca dico Agni immaculati purpurata cruore. Audite amplius aliquid quod movere debeat quamlibet durum peccus hominis Christiani. Accusatur proditoris Rex noster; imponitur ei quod non sit Deus, sed falso simulaverit quod non erat. Quis in vobis est fidelis ejus, surgat, defendat Dominum suum ab impositæ proditoris infamiae; securum conflictum ineat, ubi sit et vincere gloria, et mori lucrum. Quid moramini, servi crucis, quid dissimulatis vos, quibus nec robor coporum, nec terrena substantia deest. Suscipite signum crucis, et omnium, de quibus corde contrito confessionem feceritis, plenam indulgentiam delictorum hanc vobis summus pontifex offert, vicarius ejus cui dictum est: *Quodcumque solveris super terram erit solutum et in cælo*. Suscipite manus oblatum, et ad irrecuperabilem indulgentiæ facultatem alter alterum prævenire festinet. Rogo et consulo,

MONITUM IN SEQUEMTEM EPISTOLAM.

[Eugenius de LEVIS, presbyter, *Anecdota sacra, sive collectio omnis generis opusculorum veterum SS. Patrum*, etc. Augustæ Taurinorum 178..... 4°, p. 50.]

A pluribus historicis, ut apud Carolum Visch, et editores operum ejusdem sancti abbatis plurima alia opera S. Bernardi asservari in manuscriptis, et nundum edita hinc inde delitescunt edocti sumus. Cum vero hæc epistola in quodam codice nostro sæculi XIII, in membrana exarato, legatur inter diversa alia opera jam edita, et plura S. Bernardo attributa, dubia vel supposititia, ut sunt De interiori domo. De conscientia ædificanda, et Sermo de doctrina S. Bernardi ad quemdam suum monachum, eam edere curamus, ne in pulvere delitescat.

Quis vero sit ille frater N., cui hanc scripsit sanctus Bernardus, ignoramus, cum nobis compertum non fuerit vel quo loco vel ad quod monasterium ipse N. pertinere dicatur. Veremur tamen ne hæc alicujus solitarii sit, cum de solitudine loquatur in documento 11.

EPISTOLA CDLX.

AD N....

[LEVIS *Anecdota sacra*, p. 51.]

367¹² In Christo suo fratri dilecto N., frater

ne propria quisque negotia Christi negotio velit præferenda, nec propter ea quæ temporibus aliis poterunt vel poterunt exerceri, illud omittat quod recuperari ultra non possit. Et ut noveritis quando, qua, quomodo sit eundem, paucis audite: in proximo Pascha profecturus est exercitus Domini, et pars non modica per Hungariam ire proposuit. Illud quoque statutum est ne quis aut variis aut grisiis, seu etiam sericis utatur vestibus; sed neque in equorum faleris auri vel argenti quidpiam apponatur, tantum in scutis et ligno sellarum, quibus utentur; cum ad bella procedent aurum vel argentum apponi licebit his qui voluerint, ut refulgeat sol in eis et terrore dissipetur gentium fortitudo. Copiosius hæc et latius prosequi oportuerat, nisi quod habetis apud vos dominum Moraviensem episcopum, virum sanctum et doctum, quem exoratum volumus esse, ut secundum sapientiam, quæ data est ei a Domino, diligentius super hoc universitatem vestram studeat exhortari. Exemplar quoque litterarum domini papæ misimus, cujus admonitionem intentissima debetis aure percipere, et ejus observare decreta. Valet.

EPISTOLA CDLIX.

AD G..... DE STOPHO.

[Dom GERBERT, *Iter Alemannicum*, 1765, 8°, p. 216.]

BERNARDUS, Claræ-Vallensis vocatus abbas, dilecto in Christo filio G. de STOPHO, salutem et orationes.

Charissimus filius noster frater tuus Henricus ad nos divertit, et consilio nostro salutaris signi quod acceperat, propositum non deposuit. Sed longe meliora: uti pauper enim factus pro paupere Christo, in domo pauperum Christi sub religionis habitu disposuit conversari. Quod tibi nec grave debet videri nec asperum, quia ipse cum Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab eo, et faciem induit vere euntis in Hierusalem, non quæ occidit prophetas, sed eam, cujus participatio in idipsum. Consolare igitur in verbis istis et memento quid inter vos novissime fueritis collocti. Et sic ago cum eo de omnibus, ut a nobis et ab ipso gratiam et a Deo misericordiam consequaris. Bene vale, semper dilecte.

BERNARDUS, in Domino qualicunque veteri jam exuto homine Christo vivere, et mori mundo.

Quoniam, dilecte mi frater in Domino, adhuc me in pœnitentiâ posito, me instantissime supplicasti, ut te

in posterum aliquibus spiritualis exhortationis litterulis visitarem, novi, frater, quod hoc dicens ardentibus carbonibus super caput meum congeris. Verumtamen affectuose instando duritiæ meæ, superbia omnia tua supplicii humilitate vicisti in tantum, ut hoc tibi jam promitterem, quod optabas, quamvis magis dignum foret hoc me a te quidem suscipere, quam me tibi huiusmodi destinare. Quia tamen instantia tuæ devotionis me compulit, stultum fieri in parte ista, sicut potero qualitercunque experiar, quod hortaris. Non tibi alia spiritualia quidem scribens, nisi ea, quamvis rudia et simplicia mihi colligere proponebam. Sed interim alloquor tuam dilectionem, cum nullus, sicut tu melius nosti, perfecte Deo servire possit, nisi omnino procuret se dissolvere a mundo. Oportet, si sequi volumus Deum Salvatorem, vocem nos audire prophetæ, ut impietatis colligationibus dissolutis, dissolvamus fasciculos deprimentes, sequamur Redemptorem, quia juxta Apostoli testimonium. *Nemo militans Deo terrenis se debet negotiis implicare* (II Tim. XII, 4). Nunquam igitur de aliqua re creata, nisi in quantum nostrum sunt incitantia divini amoris affectum cor nostrum esse sollicitum permittamus. Quia multiplex rerum labentium varietas plus debito ruminata, non solum animi distrahendo pacatam et mentis gratam interrumpit quietem, verum etiam rerum gignendo phantasmata turbulenter quassationis molestia, importune impellit cadaver. Sed potius post affectum omnium terrenorum sarcinam onerosam depositam absque recordationis gravedine curramus ad illum qui nos invitat, in quo est animarum opulenta refectio, et pax summa, quæ exsuperat omnem sensum. Venite, inquit, ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. O Dei nostri dignatio admirabilis! o mansuetudo amabilis! o charitas ineffabilis! Quis enim hominum aliqua fecit talia? Quis unquam audivit, quis ne conspexit similia? Ecce invitat inimicos, hortatur reos, allicit ingratos: Venite, inquit, ad me, tollite jugum meum super vos, et invenietis requiem (Matth. XI, 19). O verba dulcissima! o verba suavissima! o verba deifica, et omni gladio penetrabiliora ancipiti, intima præcordium eviscerantia, nimiaque repleta dulcedine usque ad divisionem animæ pertingentia! Expergiscere igitur nunc, anima Christiana, ad tantæ benignitatis amorem, dulcedinis tantæ saporem, ad tantæ suavitatis odorem. Certe quod ista non sentio infirmus ero, jam proximus morti. Inardesce, quæso, anima mea, pinguesce, dulcesce in misericordia Dei tui. Inardesce fervore, pinguesce amore, et dulcesce sapore. Nemo te prohibeat in te trahere, tenere et gustare. Quid amplius querimus? Quid exspectamus? Quid ultra desideramus? In hoc enim uno habemus omnia bona. Sed, o heu insania nostra mirabilis! o infirmitas miserabilis! o vesania detestabilis! Nam vocamur ad requiem, et sequimur laborem, invitamur ad delectum, et sequimur dolorem; promittitur gaudium, irretimur mœrore. Miserabilis

prorsus infirmitas, miserimæque perversitas! Jam enim quasi insensibiles facti sumus, quasi deteriores simulacris, habentes ante oculos, et non videntes; aures, et non audientes; rationem, et non discernentes; amarum in dulce, et dulce in amarum ponentes. O Deus nunc nobis tantæ perversitatis correctio? Unde tibi tantæ offensionis satisfactio? Certe nihil tale invenitur in nobis, nisi nobis tuo munere tribuatur: tu enim solus pro nostris delectis satisfacere, qui solus cognoscis figmentum nostrum, salus et redemptio nostra. Qui solum in illis hoc facis, qui se miseros conspicientes in intimis a te solo relevari se posse confidunt. Levemus sic ad Deum mentis nostræ oculos in directo, et videamus ubi nunc prostrati sumus, nam qui proprium casum ignorat surgere, minus curat. Cognoscentes ergo in fortitudine clamemus ad Deum de profundis, ut nobis adjutricem porrigat manum suæ misericordiæ, quam abbreviari nunquam potuit ad salvandum. Non, quæso, confidentiam amittamus magnam habentem remunerationem. Adeamus thronum gratiæ ejus cum fiducia, finem fidei nostræ reportantes salutem animarum nostrarum. Nulla nobis insit cunctatio, jam enim nos vocat salus, exspectat tribulatio, compellit intrare. Quid igitur facimus? Quid moras contrahimus? Festinamus ingredi illam requiem jucunditatis æternæ, festivitatis supernæ, refectionis internæ ubi sunt magna, et inscrutabilia, et mirabilia quorum non est numerus. Ascendat Jerusalem super cor nostrum. Suspiremus ad patriam nostram, tendamus sursum ad matrem nostram, introeamus in potentias Domini, et intueamur regem nostrum mansuetum super omnia regnantem, et liquescent in miserationibus ejus corla nostra. Agamus illi gratias toto corde, qui defectum nostrum considerans suæ a nobis non abstulit misericordiæ pietatem, desiderium nobis tribuens ipsius currere, quod non est munus per impendendum, sed gratiæ reputandum. Cum hoc prophetarum ille exitus se asserit concupiscere: *Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tempore* (Psal. CXVIII, 20), sine qua hoc ipsum desiderium nostra incuria negligens aliqua nimia tepiditate lassescit. Cogitavi quædam incitationes hujus memorialia adnotare, in quibus fugienda pariter, et consequenda pateant. Quæ quidem cum affectu affectuose quotidie speculantes pristino vigore reassumpto tandiu infatigabiliter virtutibus, et gratiis in charitate divina crescamus. Quo adusque perfectum veniat desiderium collium æternorum. Sunt igitur hæc virtutes quædam innumerabiles, et scalæ salubres, per quas sine dubio ad perfectionem virtutum, et culmen possunt ascendere, fideliter excitati per eas videlicet sancta verecundia in cunctis verbis, et actibus suis. Tarditas loquendi, promptitudo obediendi, frequentia orationis, fugere otium, et dissolutiones pure et frequenter confiteri, libenter servire, infructuosum consortium devitare. Hæc namque sunt margaritæ quædam fulgentes, quæ possessorem

suum angelis et hominibus faciunt gratiosum, argunt, hoc est de nulla re cures, vel implices te dum autem ei placuerit qui te segregavit ex utero matris tuæ (Galat. I, 15), et vocavit per gratiam suam, ut in te revelaret imaginem filii sui, de miserabili Ægyptiaca servitute te transferens in libertate gloriæ filiorum Dei, tanquam in viam novi hominis cœperis pedem ponere, quæ inter timorem et amorem humilitatis est semita constituta, tunc per eandem humilitatis viam ad eminentiora conscendens poteris te in altioribus exercere. Ex quibus alia memorialia subsequuntur. Oportet igitur primum ante omnia te cupientem sequi vestigia Salvatoris, ut spem totam fixam haberes in Domino, de omnibus mundi hujus te desperes. Secundum, ut ab omnibus vitiis, et concupiscentiis malis in quantum sustinet humana conditio te ipsum studeas penitus emendare, ut fermento veteri totius malitiæ, et nequitie expurgato, ambules in novitate vitæ (I Cor. V, 7), post Christum, quod nisi prius hujus catenas iniquitatis confreris, anima tua in tenebris agravata ad cœlestia non poterit elevari. Tertium, ut a te ipso dissolvas omnem colligationem extrinsecam, ut mente possis Domino colligari. Quartum, ut amore Altissimi omnes mundi persecutiones æquanimitè feras uno, si possibile est; cunctas pro voto suscipiens solum in Christi passionibus delictis; renuens temporalem lætitiã in ipsis tribulationibus hilarescas; omnes reputans tibi ad purgationem peccaminum luctumque tuæ animæ preparatas. Quintum, ut cum sentias te tuo obnoxio Creatori, rationem tibi fieri non poscas ad aliqua creata. Sextum, ut habens despectum temetipsum, et cupiens ab omnibus haberi zelans, malensque sacratissimam paupertatem in omnibus, quæ ad te pertinent, asperitatem, villitatem et paritatem habeas quantum potes. Sic tamen in aliis non requiras, sed potius lætus et gaudens de omni consolatione fraterna eis, si oportet, obsequendo, ministrando, assistas omni consolatione reputans esse dignos nisi absit, quod divina in aliquo, ita tibi patet offensio, quæ omni excusatione careret, de qua tamen compatiendo et timendo ex intimo corde doleas quantum potes. Septimum, ut vivens omni tempore in timore, blanditias hujus sæculi, honores, glorias vel favores, aurasque vanæ gloriæ, qui potationes mortiferas omnino fugias toto posse stans continuo in te ipso omni hora habeas te suspectum. Quod si tui ipsius fueris gloriam assecutus, nullus hostis interior vel exterior tibi nocebit. Octavum, ut amore illius, qui, cum sit Dominus omnium cœlestium, terrestrium et infernorum, pro nobis assumpsit vilissimi servi formam in eo subjiciens se voluntarie hominem peccatis humiliando temetipsum, omnem hominem reputes tuum dominum, et te reputes vilissime servum hominum, et in omnibus circa omnes te reputes sicut servum. Sic enim tranquillitatem, et pacem cum omnibus obtinens scandalum penitus ignorabis. Nonum, ut nihil eorum tangas, qui, te spirituali utilitate non tan-

argunt, hoc est de nulla re cures, vel implices te in aliquo interius, vel exterius quoquo modo, ubi non invenis animo tuo lucrum, nec etiam in hujusmodi te ab aliquo implicari permittas. Decimum, ut visui atque ori, cæterisque corporis sensibus omnimodam abstinentiam ponas, ita ut nihil prorsus, vel videre, audire, vel tangere studeas, nisi utilia tuæ animæ; linguam etiam perfecte restringes, ut nihil loquaris omnino, nisi interrogatus, vel necessitate, seu evidenti utilitate coactus, et tunc cum reverentia, timore, animique dulcedine breviter, et submisse, si potes, super devitans prolixitatem verborum, eorumque occasionem juxta posse præcidents. Undecimum, ut gratam sanctamque solitudinem possideas omni tempore, et operatione vigiliarum habeas pretiosam in ipsis, offeres Deo semper orationes tuas cum attentione verborum, devotionis fervore, humilitateque profunda. Duodecimum, ut cum divinum officium debes celebrare, ita faciens in te ipso obliviscaris omnium terrenorum quantum fixa, et immobili mente cœlestibus insistendo mysteriis cum tanta illorum reverentia, devotione, et timore persolvas, qui inter angelorum agmina constitutus divino conspectui laudes principaliter offeras cum eisdem. Terciumdecimum, ut gloriosam reginam Domini nostri matrem in summo habens omnis temporis venerationis affectu, in cunctis ad eam necessitatum articulis ac pressuris, tanquam ad singulare et tutissimum refugium te convertas fiducialiter ipsius tutelæ præsidium flagitando, eamque in tuam suscipiens advocatam devotissime, ac secure tuam ei committas causam, quæ est misericordiæ mater, quotidie studens ei placere, ac spirituales et singularem reverentiam exhibere, et tua ei devotio sit accepta, et reverentia grata ipsius puritatis munditiæ, omni virtute, mente et corpore illibata in te ipso servando toto conatu nitaris humilitatis ac mansuetudinis ejus sequi vestigia. Quartumdecimum, ut unquam mulieres omnes juvenes, et imberbes præter necessitatis vel manifestæ utilitatis causam devitans, unum ubicunque fueris eligens tibi patrem, unum quidem discretum, sanctum, mansuetum, et pium, doctum in experientia operis, potiatumque sublimitate sermonis, qui te verbis, et exemplis efficacibus, et ignitis ad divinum amorem instruat, ad quem etiam in cunctis necessitatibus tuis possis habere recursum, et spirituale consolamentum. Quintumdecimum, ut omnem frigiditatem tristitiæ, vel acediæ, in qua latet via confusionis, quæ ducit ad mortem a te ipso summo studio depellens interius, exteriusque serenus semper existas. Nulli ullo modo contradicens in aliquo, vel resistens, sed potius omnino per omnia requiescens, duntaxat divinæ laudi, vel salutis animæ non obsistant. Sextumdecimum, ut affectiones tuas omnes ac voluntates conformans voluntati divinæ omnia te ædificet in hoc mundo puritatis et innocentie gratia divinæ, tibi munere elargita, nec aliorum unquam, plusquam debito defectibus perturbatus, iniquitati addendo

iniquitatem alienis sordibus polluaris, ne, dum cupis alios de pelago liberare, deterius ipse corruas in profundum potius, igitur quibus non potes sine detrimento prodesse operiens charitate benigna illi summæ sapientiæ derelinque, quæ bona novit eligere de malis quibuscunque, sic in omnibus bonis pariter, atque malis spiritualem Deo concedente poteris reperire profectum. Decimumseptimum, ut cor tuum serves omni custodia, solisque spiritualibus exercitiis deditum nullæ tibi exercitium visibilium rerum imagines imprimantur, ut a creaturis omnibus alienus liber possis omnium Creatori vacare. Decimumoctavum, ut imaginem ac similitudinem majestatis divinæ considerans in omnibus hominibus, ita omnes diligas intimo charitatis affectu omniumque et maxime infirmorum, et quorumcumque indigentium curam geras, dummodo circa spiritualia non fiat tibi nociva destructio, sicut bona mater diligit, atque curat unicum filium prædilectum. Decimumnonum, ut continue mentem tuam ita habeas cum Deo ordinatam, quæ omne tempus tuum exercitium semper tam mentis quam corporis sit oratio, omniaque exercitia, servitia, et maxime viliora, vel humilia cum tanto facias charitatis fervore, ac si ea Christo corporaliter exhiberes, quod certe potes, et debes, et veraciter cogitare, quia Christus dicit in Evangelio: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis* (Matth. xxv, 40). Vigésimum, ut honorem et reverentiam omnibus exhibeas tam debitam quam devotam, et sanctissimam obedientiæ normam non solum in magnis et arduis, sed etiam in minimis, qui pupillam oculi studeas custodire illæsam, obediensque quidem non solum majoribus et prælatis, sed etiam omnibus te subjiciens quibuscunque abnegando te ipsum pro Christo in omnibus et differentibus, altius, studeas facere voluntatem, in nullo te præbens alicui onerosum, sed potius in charitate Christi, et diligens universos te ipsum communiter omnibus gratum reddens, affabilitates, amicitias, familiaritates fugias singulares, præ omnibus autem cavens, ne unquam verbo, facto, vel gestu alicujus rancoris, odii, clamoris, injuriæ, turbationis, murmurationis, detractionis scandali, vel adulationis, et quorumcumque similium aliqua ratione, vel modo per te, vel per alium causa vel occasio fias. Vice-simum primum, ut virtutes vel gratias spirituales, quas per te, vel in te divina largitio operari dignatur, tribulationesque, et prælia virtutum, quæ proposita, et similia ab omnibus studeas quantum potes, iis tamen exceptis, quæ proprio sacerdoti in propria debent accusatione detegi, nisi forte alicui tuo spirituali, et probato amico ei spiritualis utilitatis causam revelares, cujus consilium vel doctrinam in hujus tibi credas posse conferre, sollicitus semper furare tempus ubique, ut possis solitariæ orationi vacare, et tacendo sedeas solitarius elevatus desiderio ad superna. Vicesimum secundum, ut solutus ab omnibus nihil tenere desiderans, jam contemptis omnibus charis, tanto mentis conatu

desiderii, quæ fervore circa universorum Creatorem intendas, ut qui omnium inferiorum oblitus quidquid agas ubicunque steteris, et quibuscunque negotiis impliceris die ac nocte, omni momento, et omni hora Deum semper habeas in memoriam, credens, et cogitans te semper esse coram eo verissime, et cogitans ipsum undique te conspiciere, hæc cogita cum maxima reverentia, timore pariter et tremore, cum summa discretionem, et ardentissimo amore nunc ante pedes immensæ majestatis ejus prostratus corde amarissimo peccatorum veniam postulando; nunc sacratissimæ passioni Filii Dei gladio compassionis confossus, coram ejus cruce vulneratus cum eo, lacrymosus, et flebilis appendo; nunc totius vitæ decursum tuæ obliquitati, velut rectitudinis lineam proponendo; nunc innumerabilia, et immensa ejus beneficia mente pertractans gratiarum actionibus insistendo; nunc stimulis alicujus amoris ardentissimi punctus ipsum in creaturis omnibus intuemus; nunc potentiam, nunc sapientiam, nunc bonitatem ejus et clementiam attendens, eum magnifice in cunctis operibus suis collaudando; nunc desiderio patriæ cœlestis attractus gemebundis suspiriis anhelando; nunc circa nos viscera inexistentis charitatis considerans lætambunda et excellentissima admiratione, corde et animo in Christo deficiente; nunc te præcipitem tenentem fugientem, nunc enim te tenentem, sublevantem et attrahentem; nunc ingratum te per omnia existentem, considerans ineffabilibus divinæ misericordiæ tibi visceribus patefactis, nimio in eum charitatis ardore te conferens totum in fletibus resolvendo; nunc vero occultissima, profundissima, admirabilissima, et summa arcana, nimiumque stupenda judicia justitiæ ejus diligenter attendens eum in omnibus sceleribus, et constans cum summo amore, ingentique timore descendens suppliciter, et humiliter venerando præ omnibus, aut continuam et vivam memoriam ipsius sacratissimæ passionis. Vicesimum tertium, ut super custodiam tuam vigiles omni tempore ab antiqui hostis fraudibus, quæ sæpe se in angelum lucis transfigurans in omni via hominum laqueos tendit et retia, ut animas nostras valeat captivare, sollicitudine cautissima venantium laqueos fugiens, sicut passer, tantæque parvitatatis humilitate sancti in oculis tuis fias, ut nec subtilissima ejus retia te valeant continere, a quibus sane tunc poteris liberari illæsus, cum effectus fueris Israel, continue mentalibus oculis videns Deum, quia neque dormitabit, neque dormiet ejus custos. Vicesimum quartum, ut tenens indefessum instituti sancti rigorem sacris ardoribus cœlestium desideriorum succensus, mentis ac corporis munditiæ pulchritudinem, innocentie puritatem, conscientie rectitudinem illibate conservans, curam diligentissimam tenens, ne tenendo unquam in aliquo respicias. Ad quod diligentius, et purius conservandum quotidiana discussione septies in die examines vitam tuam, semper vide post

quamlibet canonicam horam, an ambulationis dignæ Deo sine macula justitiæ et sanctitatis. Et quod nemo est, qui sic justitiam et disciplinam servet, ut nihil penitus negligat vel omittat, et ideo necessarium est, ut ad penitentiæ lavacrum recurrens cum dolore et gemitu sæpissime tuæ accusationi insistas, in qua quidem accusatione sicut confessione integre veraciter et pure, sine omni velamine excusationis vel occultationis, per ordinem omnes tuos recensendo defectus tanquam Deo sacerdoti dicens ore proprio intimare, narrando proprias omissiones, quas in his, quæ sunt ad Deum, fecisti, et maxime in oratione quantum supplicem ejus actum mentalem scilicet, et vocalem defectus in observatione justitiæ

quantum ad primum, post hæc commissiones, quas egisti ex mala custodia sensuum, et sensibus adjacentium affectionum et cogitationum. Quam quidem confessionem semper debet contritio et satisfactio comitari; deleas de offensis non solum magnis, sed etiam et modicis, et dolendo caveas reiterare culpam, semper studens causas et occasiones peccati præcidere, quantumcumque per amorem etiam videantur tibi esse conjunctæ, quod juxta Salvatoris justitiam, sententiam, erudendus est oculus scandalizans, imo occasiones peccati, quæ quidem apparent nobis nimium delectabiles, etiamsi nobis multum displiceant eorum affectus, unde fortissimum est in hac pugna certamen.

APPENDIX AD EPISTOLAS S. BERNARDI. 1111

I.

EPISTOLÆ DUBIÆ VEL SPURIE.

EPISTOLA CDLXI.

AD MATTHEUM ALBANENSEM EPISCOPUM.

Super Evangelio Lucæ, cap. xvi, 1-9: « Homo quidam erat dives qui habebat villicum. »

Reverentissimo domino suo MATTHEO venerabili Dei gratia Albanensi episcopo, frater BERNARDUS, utique suus quidquid servus domino et filius patri (1112).

Quod a Roma per dominum SERVULUM charissimum nostrum Velvacensem abbatem supereminentia magnitudinis vestræ parvitati meæ mandaverat, videlicet ut ea quæ super evangelium de villico iniquitatis Deus mihi dixisse donaverat, vobis transcriberem, etsi sero nunc tandem non minimum pavidus, ne quid ibi insulsum vos offendat, transmitto. Super hoc igitur quæso vos in me pietatis et charitatis abundare visceribus, quatenus et ignoscatis mihi quod distuli et emendatis vobis incorrectum quod obtuli. Auctoritati namque prudentiæ vestræ

reservari id ad corrigendum, et suppliciter offero, et cultellum qui vulgo *Quinivers* nuncupatur, habens de ebore manubrium cum chartula mitto, quatenus imposturam quam avulsione dignam adjudicaveritis, meo gladio succidatis. De cætero autem precor vestræ pietatis abundantiam, ne in orationibus vestris obliviscamini mei, quia sine oblivione quotidie vestri memor, ubi propensius postulo misericordiam Dei. Valete.

Explicit epistola.

LECTIO SANCTI EVANGELII:

In illo tempore dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc, etc.

368 EPISTOLA CDLXII (1113).

AD QUOSDAM NOVITER CONVERSOS (1114).

Hortatur ad constantiam propositi vitæ religiosæ et ne anteactæ vitæ peccatis se detererri sinant.

1. Super bono nuntio quod de vobis auribus no-

etati S. Bernardi conveniunt. Hanc tamen epistolam suspectam et pro adulterina habemus: verum non fuit ideo prætermittenda. Referenda videtur ad annum 1133 MART.

(1113) Antea epistola 385.

(1114) Etsi hæc epistola pia est, nescio quid tamen contortum ac elaboratum habet, quod Bernardi genium et dicendi facilitatem non sapit. Et in ipso epistolæ contextu quiddam habetur Bernardi sententiæ non satis conveniens. Hanc invenimus in uno codice. Vaticano, notato 663; et quidem extra ordinem aliarum epistolarum, post « homiliam B. Bernardi de Contemptu mundi, » sub hoc titulo, « Epistola ejusdem consolatoria, » quo ex codice quædam loca hic emendavimus. Fortasse ex illarum est numero epistolarum, quas Bernardi jussu ejus notarii quandoque suo Marte scribebant.

(1111) Hæc Appendix continet S. Bernardi dubias spuriasve epistolas nonnullas; quasdam item a Nicolao Claræ-Vallensi ejus nomine scriptas; tum epistolas ad eundem a diversis hominibus scriptas; ad hæc chartas Bernardi; cum quibusdam aliis monumentis quæ ad illustrandas Bernardinas epistolas conducere visa sunt. Omnia partim ex libris editis, partim ex mss.

(1112) Epistolam hanc descripsimus ex manuscripto codice Verdinesi, ubi exstat post Vitam et Miracula S. Bernardi abbatis Claræ-Vallensis. Matthæus Albanensis episcopus, cui inscribitur, ex monacho Cluniacensi factus Prior Sancti-Martini a Campis, inde creatus est cardinalis et episcopus Albanensis, apostolicæ Sedis in Gallia legatus, ad quem exstat sancti Bernardi epistola 21. Servulus seu Serlo, de quo epistolæ initio, Belvacensis Sancti-Luciani monasterii abbas erat, quæ omnia